

Nr 525.

Av herr **Fagerholm**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 326, med förslag till lag om särskilda åtgärder för polisverksamhetens upprätthållande i vissa fall.*

I proposition nr 326 har föreslagits, att genom särskild lag och medelst utnyttjande av bestämmelser om tjänsteplikt åtgärder skola vidtagas för polisverksamhetens upprätthållande i anledning av den situation som hotar uppkomma till följd av de avbrutna förhandlingarna mellan svenska stadsförbundet, å ena sidan, och svenska polisförbundet, å andra sidan.

På flertalet håll torde enighet råda om att samhället icke bör utsättas för den påfrestning, som skulle följa av polisverksamhetens upphörande till följd av avtalskonflikt. Å andra sidan råda delade meningar om på vad sätt en hotande dylik konfliktsituation skall kunna bemästras. I propositionen har föreslagits tillgripande av mycket långtgående åtgärder, nämligen att genom införande av en genom frihetsstraff eller bötesstraff sanktionerad tjänsteplikt ålägga polismännen att fortsätta arbetet på de avlöningsvillkor som ensidigt fastställas av den ena parten — det allmänna. En dylik åtgärd är av stor såväl principiell som praktisk betydelse. Först och främst innebär den, att man sanktionerar tjänsteplikten även i ett tillstånd, som ej är hänförligt under begreppet »krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga av krig föranledda förhållanden». Vidare innebär förslaget, att man i den fackliga avtalsstriden inför ett moment, som hittills under normala tiden varit främmande för svenska förhållanden, nämligen en kriminalisering av vissa fackliga stridsåtgärder. I föreliggande fall rör det sig visserligen om en löntagargrupp i speciell ställning, men i och för sig kan ett genomförande av den föreslagna principen komma att utgöra ett betänkligt prejudikat i fråga om tillgripande av straffsanktionerad tjänsteplikt vid avtalskonflikter. Med den struktur, som samhällslivet nu har, kan det nämligen anses, att många andra stora samhällsgrupper utföra sådant arbete, att en arbetsnedläggelse ur olika synpunkter skulle få för samhället lika ödesdigra konsekvenser som en arbetsnedläggelse bland polismännen. Det må räcka att peka på tjänstemän och arbetare inom transportväsendet, vid elektricitetsverk, sjukvårdspersonal, lantarbetare, livsmedelsarbetare o. s. v. En total arbetsnedläggelse inom transportväsendet skulle lätt kunna medföra, att storstädernas befolkning utsättes för hungersnöd, en konflikt inom sjukvården, att sjuka människor bleve utan hjälp etc.

Propositionens förslag innebär också i princip, att de fackliga organisatio-

nera i ett hotande konfliktläge skjutas åt sidan och staten i stället i dekretets form direkt utnyttjar sin tvångsmakt. Staten blir under dylika förhållanden direktengagerad på ett sätt, som ur samhällets synpunkt icke kan anses lyckligt, samtidigt som åtgärder av den berörda organisationen betraktas som ett tvångsingripande, något som i sin tur skärper motsättningarna och kan framkalla motåtgärder av icke önskvärd beskaffenhet.

Slutligen må framhållas det mindre tilltalande i att samhällets ordningsmakt skall genom hot om straffrättsligt ansvar tvingas att fullfölja sitt arbete med ordningens upprätthållande. För polismannakåren måste tillgripandet av dylika åtgärder framstå såsom en mycket kraftig tvångsåtgärd.

Det är ägnat att ingiva stor betänklighet om riksdagen med så kort varsel och på så vaga och outredda grunder som i föreliggande fall skulle fatta beslut av så stor principiell och praktisk räckvidd, som följer av Kungl. Maj:ts förslag. Uppenbarligen böra under alla förhållanden andra vägar prövas att i detta sammanhang komma till rätta med det uppkomna läget.

En annan och ur principiell synpunkt mindre betänkelig väg, som synes framkomlig, när det gäller åtgärder för polisverksamhetens upprätthållande i den nu uppkomna situationen, är att anlita *obligatorisk skiljedom*. Med hänsyn till att dylik skiljedom måste förutsättas ske under parternas medverkan dämpas den motsatsställning och den skärpning av läget, som skulle bli en följd av anlitan av tjänsteplikt eller hot härom. Vidare är det till fördel, att en »avkriminalisering» av den fackliga stridsfrågan härigenom vinnes. Slutligen må framhållas, att staten, genom att anlita skiljedomsvägen, undviker att hårt engagera sig i själva den fackliga stridsfrågan, något som ur statens synpunkt är lyckligt. De principiella betänkligheterna mot ett skiljedomsförfarande äro — när det gäller en löntagargrupp av den karaktär som poliskåren utgör — långt mindre än betänkligheterna mot ett statsingripande på sätt föreslås i propositionen.

Allt talar för att anlitan av skiljedom kommer att ur samhällets synpunkt i förevarande fall bli lika effektivt som anlitan av tjänsteplikt. All anledning saknas att antaga, att den svenska polismannakåren skulle driva obstruktion mot ett i vederbörlig ordning och under dess medverkan tillkommet skiljedomsutslag.

A.

I anslutning till det anförda hemställes,

att sådana ändringar måtte vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag, att lagen erhåller i huvudsak följande innehåll:

»Lag

om särskilda åtgärder för polisverksamhetens upprätthållande i vissa fall.

1 §.

Där på grund av uppkommen tvist rörande anställningsvillkoren för polispersonal och till följd därav rådande eller befarad brist på dylik personal fara föreligger, att den polisverksamhet, som det åligger visst polisdistrikt att ombesörja, icke skall kunna behörigen upprätthållas, må Konungen på framställning av länsstyrelsen förordna, att vad i denna lag sägs skall äga tillämpning med avseende å polisdistriktet.

2 §.

För polispersonal, som tjänstgör i polisdistrikt beträffande vilket förordnande enl. 1 § meddelas, skola anställningsvillkoren, därest enighet om dessa ej uppnåtts, fastställas av skiljenämnd. Skiljenämnden skall bestå av fem skiljemän, av vilka en, tillika ordförande, utses av Kungl. Maj:t, en av arbetsgivarparten, en av arbetstagarparten samt två gemensamt av parterna. Kunna parterna ej enas om utseende av sistnämnda skiljemän, skola dessa utses av kungl. socialstyrelsen.

I övrigt skall i avseende å skiljenämndens verksamhet gälla vad som stadgas i lagen den 28 maj 1920 om särskilda skiljedomare i arbetstvister.

3 §.

Polispersonal, som tjänstgör i polisdistrikt för vilket förordnande enl. 1 § gäller och för vilken personal överenskommelse om anställningsvillkoren ej kunnat ernås, skall efter åläggande av Konungen avlönas av polisdistriktet i överensstämmelse med i 2 § angiven skiljedom.

I övrigt har polisdistriktet, att enligt vad därom är stadgat svara för kostnaderna för distriktets polisväsende och ombesörja för detsamma erforderliga anordningar.

Angående bidrag av statsmedel för vad polisdistrikt enligt denna paragraf utgivit, skall vad eljest är föreskrivet om sådant bidrag till kostnaderna för distriktets polisväsende äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Åsidosätter polisdistriktet eller polisman sina förpliktelser enligt skiljedomen, skall därav uppkommen skada er-

sättas. I fall som nu åsyftas, må länsstyrelsen vid vite ålägga polisman att fullgöra sin tjänst, dock må vitet ej i något fall överstiga ett belopp motsvarande den månadslön, som vid tiden för vitesföreläggandet gäller för polismannen.

5 §.

I den mån ej annat följer av vad ovan är stadgat, skall om polisverksamhet, som upprätthålles med stöd av denna lag, gälla, vad i lag eller författning är föreskrivet om polisväsendet i riket.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft omedelbart och gäller till och med den 30 juni 1948.»

B.

Därest riksdagen finner sig ej kunna bifalla under A. ovan framställt yrkande, hemställles,

i första rummet, att bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag 5 § om frihetsstraff och bötesstraff måtte ersättas med bestämmelser om vitesföreläggande, *i andra rummet*, att bestämmelsen om frihetsstraff i nyssnämnda paragraf utgår samt *i tredje rummet*, att bötesstraffet göres till normalstraffet och frihetsstraffet endast skall gälla vid försvårade omständigheter.

C.

Därest vid riksdagsbehandlingen av förevarande proposition uppgörelse mellan avtalsparterna träffats, hemställles,

att riksdagen måtte avslå propositionen.

Stockholm den 10 juli 1947.

P. Hj. Fagerholm.